

Byla C-882/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. gruodžio 3 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Audiencia Provincial de Barcelona (Ispanija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. spalio 24 d. (patikslinta ir išplėsta 2019 m. lapkričio 12 d.)

Ieškovė:

Sumal, S. L.

Atsakovė:

Mercedes Benz Trucks España, S. L.

Pagrindinės bylos dalykas

Prejudicinio sprendimo priėmimo procedūra, kuria siekiama nustatyti, ar nacionalinės patronuojamosios bendrovės turi prisiimti atsakomybę už savo patronuojančiųjų bendrovių antikonkurencinius veiksmus, ir, jei taip, kokių sąlygų tam reikia. Konkrečiai, byla susijusi su vienos iš įmonių, kuri laikoma kartelio nare, patronuojamosios bendrovės atsakovo statusu, kai ta patronuojamoji bendrovė nedalyvavo ankstesnėje administracinėje procedūroje Komisijoje.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Kadangi nagrinėjama daug bylų, kuriose pareikšti civiliniai ieškiniai dėl žalos atlyginimo nustačius neteisėtą veiką kartelių srityje, ypač kai ši neteisėta veika vykdoma tarptautiniu mastu, ir yra sunku įteikti šaukimą į teismą šalims, per administracinį procesą kaltinamoms padarius pažeidimą, nes jų buveinė yra kitoje šalyje nei ta, kurioje buvo pradėta procedūra, šie ieškiniai pareiškiama ne tiesiogiai patronuojančiosioms bendrovėms, kurioms buvo skirtos sankcijos per administracinę procedūrą, bet jų nacionalinėms patronuojamosioms bendrovėms.

Paprastai tai yra patrunuojamosios bendrovės, kurios išskirtinai priklauso pažeidimą padariusioms patrunuojančiosioms bendrovėms ir yra naudojamos šių bendrovių produktams, su kuriais buvo padarytas pažeidimas, pardavinėti, todėl tam tikra prasme galima manyti, kad šios patrunuojamosios bendrovės taip pat gavo naudos iš to pažeidimo.

Paprastai patrunuojamųjų bendrovių gynybos argumentas yra tas, kad jos neturi atsakovo statuso. Į šį klausimą įvairūs nacionaliniai pirmosios instancijos teismai atsako skirtingai:

a) vieni teismai mano, kad negalima vertinti patrunuojamųjų bendrovių atsakovo statuso neturėjimo, nes, jų manymu, šiuo atveju reikia taikyti ekonominio vieneto arba įmonės doktriną, kylančią iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos panašiais atvejais, net jei patrunuojamosios bendrovės atsakomybę reiktų priskirti patrunuojančiajai bendrovei;

b) kiti teismai, priešingai, mano, kad tokia doktrina, kuri atitinka nacionalinės teisės nuostatas, kaip antai numatyta *Ley de Defensa de la Competencia* (Konkurencijos apsaugos įstatymas) 71 straipsnio 2 dalies b punkte, turi būti aiškinama siauriau ir jos negalima taikyti atvirkščiai (patrunuojančiosios bendrovės atsakomybę priskirti patrunuojamosioms bendrovėms), nes nėra pagrindo, kuriuo yra grindžiama ši doktrina, t. y. kontrolės arba galimybės daryti lemiamą įtaką patrunuojamosios bendrovės sprendimams.

Iš esmės kiekviena šių pozicijų turi pagrįstų priežasčių, todėl bet kuriuo atveju Europos Sąjungos Teisingumo Teismui reiktų pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Tiesą sakant, Teisingumo Teismas dar turi priimti sprendimą dėl apeliacinio skundo, kurį 2019 m. vasario 28 d. *Biogaran* pateikė dėl 2018 m. gruodžio 12 d. Bendrojo Teismo (devintosios kolegijos) sprendimo *Biogaran / Komisija*, T-677/14, kuriame nurodoma, kad patrunuojančiosios bendrovės atsakomybę už dalyvavimą kartelyje priskiriant patrunuojamajai bendrovei buvo pažeistas proporcingumo principas ir nesilaikyta SESV 101 straipsnio tikslų.

Be to, pats Teisingumo Teismas mano, kad šis klausimas susijęs ne tik su kiekvienos valstybės nacionaline teise, bet su visa Sąjungos teise.

Taip pat šis klausimas reikšmingas ne tik šioje konkrečioje byloje, Teisingumo Teismo nuomonė bus labai svarbi vykstant daugeliui kitų procedūrų. Todėl klausimai apima ne tik materialinius aspektus, bet ir procesinio pobūdžio klausimus, kurie gali turėti įtakos galimybėms šaukimą į teismą patrunuojančiajai bendrovei (pažeidėjai) įteikti per patrunuojamasias bendroves.

Prejudiciniai klausimai

A) Ar pagal ekonominio vieneto doktriną, kylančią iš paties Europos Sąjungos Teisingumo Teismo doktrinos, galima patrunuojančiosios bendrovės atsakomybę

priskirti patronuojamajai bendrovei, ar ši doktrina taikoma tik patronuojamųjų bendrovių atsakomybę priskiriant patronuojančiajai bendrovei?

B) Ar ekonominio vieneto sąvoka turi būti išplečiama atsižvelgiant į ryšius grupės viduje, atsižvelgiant tik į kontrolės veiksmus, ar taip pat galima remtis kitais kriterijais, įskaitant tuo, kad patronuojamajai bendrovei pažeidimai galėjo būti naudingi?

C) Jei pripažįstama, kad patronuojančiosios bendrovės atsakomybę galima priskirti patronuojamajai bendrovei, kokiomis sąlygomis tai įmanoma?

D) Jei atsakant į pirmiau pateiktus klausimus būtų pritarta, kad atsakomybę už patronuojančiųjų bendrovių veiksmus gali būti priskirta patronuojamosioms bendrovėms, ar su šia Bendrijos doktrina būtų suderinama tokia nacionalinė nuostata, kaip antai *Ley de Defensa de la Competencia* (konkurencijos apsaugos įstatymas) [71] straipsnio [2 dalis], kurioje numatoma tik galimybė patronuojamosios bendrovės atsakomybę priskirti patronuojančiajai bendrovei, ir tik su sąlyga, kad patronuojančioji bendrovė kontroliuoja patronuojamąją bendrovę?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

SESV 267 straipsnis.

2018 m. gruodžio 12 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Biogaran / Komisija*, T-677/14, ypač 218 ir 223 punktai.

2019 m. kovo 14 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Skanska Industrial Solutions ir kt.*, C-724/17, EU:C:2019:204.

2017 m. balandžio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, C-516/15 P, EU:C:2017:314.

2006 m. gruodžio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, C-217/05, [EU:C:2006:784], 40 punktas.

2009 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Prancūzija*, C-97/[08 P], [EU:C:2009:536].

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

Ley de Defensa de la Competencia (Konkurencijos apsaugos įstatymas) 71 straipsnio 2 dalies b punktas.

Ley de Encuicimiento Civil (LEC) (Civilinio proceso kodeksas) 214 straipsnio 1 dalis.

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 *Sumal, S. L.* pareiškė ieškinį įprasta tvarka prieš *Mercedes Benz Trucks España, S. L.* (toliau – *MB Trucks*) ir reikalavo atlyginti 22 204,35 EUR žalą, patirtą dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimo, kuriuo ji kaltinama ir kuriuo pažeistas SESV 101 straipsnis dėl kainų nustatymo Europos ekonominėje erdvėje 1977–2011 m. tarp pagrindinių sunkvežimių gamintojų (vadinamasis sunkvežimių kartelis), tarp kurių yra ir atsakovės patronuojančioji bendrovė *Daimler*.
- 2 Savo ruožtu atsakovė nesutiko su ieškiniu, be kita ko, ji tvirtino, kad neturi atsakovo statuso, nes, jos manymu, vienintelė atsakinga už padarytą pažeidimą buvo patronuojančioji bendrovė *Daimler AG*, kurios teisinis subjektiškumas skiriasi nuo atsakovės.
- 3 Skundžiamu sprendimu ieškinys buvo atmestas, remiantis tuo, kad atsakovė neturėjo atsakovo statuso, todėl atsakinga laikoma tik patronuojančioji bendrovė – vienintelis subjektas, nurodytas ankstesnėje administracinėje procedūroje, per kurią skirta sankcija ir kurią Europos Sąjungos konkurencijos institucija pradėjo prieš kartelį.
- 4 Ieškovė skunde teigia, kad skundžiamame sprendime buvo klaidingai taikyti įstatymai, kai buvo nustatyta, kad atsakovė patronuojamoji bendrovė neturi atsakovo statuso. Ji tvirtina, kad turi šį statusą, ir reikalauja, kad byla būtų nagrinėjama iš esmės ir būtų priimtas sprendimas patenkinti ieškinyje pateiktus reikalavimus.
- 5 Atsakovė užginčijo skundą argumentuodama tuo, kad pirmasis pagrindas, susijęs su atsakovo statusu, yra nepriimtinas.
- 6 Nuspręsta sustabdyti bylos nagrinėjimą ir šalims skirti 5 dienų terminą pateikti pastaboms dėl to, ar reikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui teikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl klausimų, susijusių su vienos iš įmonių, kuri laikoma kartelio nare, patronuojamosios bendrovės atsakovo statusu, kai ši patronuojamoji bendrovė nedalyvavo ankstesnėje administracinėje procedūroje Komisijoje.
- 7 Atsakovė *MB Trucks* nepritarė, kad būtų teikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, argumentuodama tuo, kad teikiami klausimai nėra procedūros dalykas, kad nebūtina teikti klausimo dėl galimo atsakomybės priskyrimo patronuojamajai bendrovei, nes šis klausimas aiškus (į jį reikia atsakyti neigiamai) ir ketinami teikti klausimai nebuvo nagrinėjami pagrindinėje byloje.
- 8 Ieškovė, priešingai, pritarė, kad būtų teikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 9 Ieškovė tvirtino, kad 1997–1999 m. pagal išperkamosios nuomos sutartį iš atsakovės per koncesinę bendrovę *Ster Motor, S. L.* įsigijo du *Daimler (Mercedes Benz)* sunkvežimius, ir ieškinyje nurodė, kad 2016 m. liepos 19 d. Komisijos sprendime konstatuota, kad 1977–2011 m. pagrindiniai sunkvežimių gamintojai, tarp kurių yra ir atsakovės patronuojančioji bendrovė *Daimler AG*, neteisėtai nustatė kainas Europos ekonominėje erdvėje ir taip pažeidė SESV 101 straipsnį. Tuo remdamasi, ieškovė daro išvadą, kad dėl šio pažeidimo ji patyrė papildomų išlaidų, kurios sudarė 20 proc. įsigijimo kainos.
- 10 Atsakovė savo ruožtu teigė, kad ieškovė neturėjo jokių sutartinių santykių su MB TRUCKS (arba DAIMLER), nes byloje nagrinėjami sunkvežimiai buvo įsigyti iš koncesinės bendrovės, nepriklausomos nuo MB TRUCKS (ir DAIMLER), ir nei MB TRUCKS, nei juo labiau DAIMLER, nenustatė jų galutinės kainos, ši kaina buvo nustatyta po atskirų derybų su sunkvežimius pardavusia koncesine bendrove STERN MOTOR S. L.
- 11 Atsakovė taip pat teigė, kad ji neturi atsakovo statuso, nes Komisijos sprendimas nebuvo skirtas MB TRUCKS ir ji nėra minima tame sprendime. Jos manymu, vienintelė grupės *Daimler* bendrovė, atsakinga už elgesį, už kurį skirta sankcija, t. y. keitimasi tam tikra informacija tarp pagrindinių gamintojų buveinių (o nuo 2002 m. ir tarp kelių Vokietijos patronuojamųjų bendrovių), yra DAIMLER AG. Visų pirma minėto sprendimo 11 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „už pažeidimą atsakinga grupės *Daimler* bendrovė yra *Daimler AG* (toliau – *Daimler*), kurios registruota buveinė yra Štutgarte, Vokietijoje“. Tuo remdamasi MB TRUCKS daro išvadą, kad ji nėra atsakinga už elgesį, už kurį skirta sankcija ir neturi atsakovo statuso, kad galėtų būti proceso šalis nagrinėjant ieškinį, kurį ieškovė pareiškė dėl žalos, kuri nurodyta patirta dėl šio elgesio, atlyginimo.
- 12 Galiausiai atsakovė nurodė, kad buvo suėjęs ieškinio dėl deliktinės atsakomybės senaties terminas ir kad Komisija kaltino sprendimo adresatus tuo, jog jie neteisėtai keitėsi informacija. Taigi ji teigė, kad ieškovė turėjo įrodyti nurodomos žalos buvimą ir dydį, taip pat egzistuojantį priežastinį ryšį tarp pažeidimo ir šios žalos, ir tai padaryti pagal žalos atlyginimo sistemos reikalavimus. Galiausiai atsakovė tvirtino, kad keitimasis informacija neturėjo įtakos grynajai kainai, kurią klientai mokėjo už MB ESPAÑA koncesinių bendrovių parduodamus sunkvežimius.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindų santrauka

- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi tuo, kad jei patronuojančiosios bendrovės atsakomybė priskiriama patronuojamosioms bendrovėms, nes įmonės vieneto principas galėtų būti aiškinamas tiek iš viršaus į apačią (nuo patronuojančiosios bendrovės iki patronuojamųjų bendrovių), tiek atvirkščiai, ieškinį būtų galima pareikšti patronuojamajai bendrovei, kuri ankstesnėje administracinėje procedūroje, per kurią skirta sankcija, nebuvo

laikoma susijusia šalimi, jei, reaguojant į konkurenciją ribojančius veiksmus, galima laikyti, kad patronuojamoji bendrovė ir patronuojančioji bendrovė yra ta pati įmonė. Nacionalinio teismo nuomone, ši galimybė aiškiai kyla iš doktrinos, įtvirtintos 2019 m. kovo 14 d. Teisingumo Teismo sprendime [*Skanska Industrial Solutions ir kiti*], C-724/17 (EU:C:2019:204), ir nors ši byla gerokai skiriasi nuo įmonių grupės bylos, jis nemano, kad tai trukdo tą pačią doktriną taikyti ir nagrinėjamu atveju.

- 14 Teisingumo Teismas keliuose sprendimuose pakartojo, kad sutarčių autoriai SESV 101 straipsnio pažeidimą padariusiam asmeniui apibūdinti pasirinko sąvoką „įmonė“ (2017 m. balandžio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Akzo Nobel*, C-516/15 P, ir jau minėtas 2019 m. kovo 14 d. Teisingumo Teismo sprendimas). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tuo Teisingumo Teismas norėjo pasakyti, kad ši sąvoka apima visą subjektą, vykdančią ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į jo teisinį pobūdį ir finansavimo būdą. Jis taip pat nurodo, kad taikant tokią sampratą atsakomybė yra susieta su turtu (įmonė suprantama ekonomine prasme), o ne su konkrečiu teisiniu subjektiškumu.
- 15 Tuo pačiu klausimu Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad sąvoka „įmonė“ šiame kontekste turi būti suprantama kaip ekonominis vienetas, net jei teisiniu požiūriu šį ekonominį vienetą sudaro keletas fizinių ar juridinių asmenų (2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, C-217/05, [EU:C:2006:784], 40 punktas).
- 16 Vis dėlto, kai Teismas taikė šią doktriną įmonių grupėms, patronuojančiajai bendrovei visada buvo priskiriama atsakomybė už veiksmus, kuriais kaltinama patronuojamoji bendrovė, pavyzdžiui, dviejuose sprendimuose, susijusiuose su įmonių grupe *Azko* (2017 m. balandžio 27 d. ir 2009 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teismo sprendimai, C-97/[08 P]). Šio taikymo pagrindas yra patronuojančiosios bendrovės kontrolės galia daryti lemiamą įtaką patronuojamosios bendrovės elgesiui. Mažai tikėtina, kad tokia kontrolės galia taip pat galėtų būti taikoma priešinga kryptimi, t. y. kad patronuojamoji bendrovė galėtų kontroliuoti patronuojančiąją bendrovę. Todėl, jei tai būtų vienintelis pagrindas, kuriuo būtų galima pagrįsti ekonominio vieneto doktrinos taikymą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar nagrinėjamu atveju būtų pagrįsta išplėsti atsakomybę, nes nėra jokių įrodymų, kad Ispanijos patronuojamoji bendrovė gali kontroliuoti Vokietijos patronuojančiąją bendrovę.
- 17 2018 m. gruodžio 12 d. Bendrojo Teismo (devintoji kolegija) sprendimo *Biogaran* (T-677/14) 218 punkte teigiama, kad atsakomybę galima priskirti abiem kryptimis:

„<...> jei patronuojančiajai bendrovei galima priskirti atsakomybę už jos patronuojamosios bendrovės padarytą pažeidimą ir dėl tos priežasties abi šias bendroves pripažinti solidariai atsakingomis už įmonės, kurią jos sudaro, padarytą pažeidimą nepažeidžiant asmeninės atsakomybės principo, tas pats *a fortiori* taikytina tuo atveju, kai ekonominio vieneto, kurį sudaro patronuojančioji ir

patronuojamoji bendrovės, padarytą pažeidimą lemia šių dviejų bendrovių veiksmų visuma“.

Konkrečiai šio sprendimo 223 punkte šis atsakomybės priskyrimas grindžiamas taip:

„<...> reikia priminti, kad patronuojančiosios bendrovės daroma lemiamą įtaka jai 100 % priklausančiai patronuojamajai bendrovei leidžia preziumuoti, kad patronuojamosios bendrovės veiksmai atliekami patronuojančiosios bendrovės vardu ir sąskaita, kitaip tariant, įmonės, kurią jos sudaro, vardu“.

- 18 Vis dėlto faktinė situacija, kuria remiamasi šiame sprendime darant tokias išvadas, nevisiškai sutampa su nagrinėjamu atveju.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar, siekiant patronuojančiosios bendrovės civilinę atsakomybę priskirti patronuojamajai bendrovei, galima preziumuoti, kad pastaroji „dalyvavo darant pažeidimą“ dėl to, kad patronuojančioji bendrovė naudojo patronuojamąsias bendroves produktams, su kuriais buvo padarytas pažeidimas, pardavinėti ir taip šios patronuojamosios bendrovės iš neteisėtos veikos gavo ekonominės naudos, ar vis dėlto būtina, kad dalyvavimas vykdant tą neteisėtą veiką būtų labiau tiesioginis.
- 20 Be to, jis nemano, kad kontrolės veiksnys, kuriuo Teisingumo Teismas rėmėsi įmonių grupių atveju, yra vienintelis galimas ekonominio vieneto doktrinos taikymo pagrindas, kaip matyti iš pačios Teisingumo Teismo doktrinos kitoje bylų grupėje, kurią puikiai iliustruoja 2019 m. kovo 14 d. Teisingumo Teismo sprendimas. Ta byla susijusi su įmonės perėmimo atveju vykdant įmonės pertvarkymą. Teisingumo Teismo nuomone, siekiant išplėsti civilinę atsakomybę, įmonės vieneta svarbiau nagrinėti atsižvelgiant tik į ekonominius (ne teisinius) aspektus. Pats Teisingumo Teismas šiuo klausimu nurodo 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *ETI ir kt.*, C–280/06, EU:C:2007:775, 42 punktą, 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *SNIA / Komisija*, C–448/11P, nepaskelbtas, EU:C:2013:801, 22 punktą ir 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Komisija / Parker Hannifin Manufacturing ir Parker-Hannifin*, C–434/13 P, EU:C:2014:2456, 40 punktą.
- 21 Taigi iš šios antrosios bylų grupės aišku, kad ekonominio vieneto doktrinos pagrindas yra ne vienas ir jis nėra susijęs tik su kontrolės veiksmu. Panašu, kad šis pagrindas yra platesnis ir pagrįstas atsakomybės koncepcija – ne tik iš teisinės perspektyvos, bet ir iš ekonominės, pagal kurią atsakomybė būtų priskiriama tuo atveju, jei dėl padaryto pažeidimo padarinių buvo gauta naudos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šią mintį galima išvelgti generalinio advokato išvadoje byloje, dėl kurios buvo priimtas 2019 m. kovo 14 d. Teisingumo Teismo sprendimas. Toje išvadoje generalinis advokatas tvirtina, kad šiuo išplėtimu siekiama atgrasyti įmones nuo antikonkurencinių veiksmų vykdymo ir atsakomybė yra susieta su turtu, o ne su konkrečiu teisiniu subjektiškumu.

- 22 Vis dėlto teisinis įsmeuonimas atlieka svarbią saugumo ir tinkamos teisinės tvarkos užtikrinimo funkciją ir atvejai, kai šio įsmeuonimo nėra, yra išimtiniai, kaip matyti iš korporacijos šydo pakėlimo technikos (nors ši doktrina gerokai skiriasi nuo mūsų nagrinėjamo atvejo, jie turi šiokių tokių paralelių) taikymo jurisprudencijoje. Nagrinėjamu atveju abejojama, ar minėta išimtis yra pakankamai pagrįsta atsižvelgiant į šios srities ypatumus, ar reikia papildomo pagrindo, pavyzdžiui, kad būtų neįmanoma arba itin sudėtinga užtikrinti, kad šalių, kurios ankstesnėje pažeidimo procedūroje buvo laikomos atsakingomis už pažeidimą, atsakomybė būtų veiksmingai nustatyta. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas mano, kad vienoje iš dviejų bylų grupių, kuriose Teisingumo Teismas taikė ekonominio vieneto doktriną, ši mintis yra numanoma (įmonės perėmimo atvejai), tačiau taip nėra įmonių grupių atveju, kai atsakomybė patronuojančiai bendrovei buvo priskirta neatsižvelgiant į tai, kad negalima veiksmingai taikyti iš nustatytos atsakomybės kylančių pasekmių panaudojant patronuojamųjų bendrovių turtą.
- 23 Jei toks papildomas pagrindas būtinas, taip pat kyla klausimas, ar užtektų pagrįsti tuo, kad patronuojančiosioms bendrovėms, įsikūrusioms kitose šalyse nei tos, kuriose vyksta bylos nagrinėjimas, sudėtinga įteikti šaukimą į teismą, nes tam reikia daug laiko ir didelių išlaidų. Bet kuriuo atveju tiesa ta, kad įmonės paprastai atsisako priimti šaukimą į teismą šalyje, kurioje vyksta bylos nagrinėjimas, ir per savo patronuojamąsias bendroves, ir per kitose panašiose procedūrose joms atstovaujantįs teisės tarnybas.
- 24 Bylose, kurių suma nelabai didelė, šie sunkumai gali tapti didele kliūtimi nukentėjusioms šalims įstoti į procedūrą, nes joms gali tekti patirti papildomų išlaidų ir didelių vėlavimų vykstant procesui. Taip pat kiltų papildomų sunkumų, jei siekiant užtikrinti veiksmingą sprendimo vykdymą galiausiai reiktų kreiptis į kitos valstybės jurisdikciją.